

by princes – the prince's office.

Among the written monuments of Kievan Rus', birch bark letters highlight their deep rootedness in the everyday life of Old Russian society. Except for the documents of the church-liturgical, educational, literary and folklore nature, the main body of birch bark letters is composed of texts that, in one form or another, reflect specific life situations, the participants of which are the authors of the certificate and the persons associated with them, who are, in different ways, a kind of family, money, property, trade and administrative relations.

Not denying the considerable work of scholars in the search and publication of sources on the history of postal communication in Kievan Rus', not all documents on this problem have been issued in Ukraine and abroad so far. Their dispersal in various chronicles, historical, cultural and bibliographic editions complicates the work of scientists especially in the question of the emergence and development of postal communication in the South and Southwest Russia (the territory of modern Ukraine).

The changes and the methodology of studying documents on the history of the activity of postal institutions in Kievan Rus' will still be required: from the general constancy of facts to a deep and comprehensive analysis of the effects of postal activities on the socio-economic, political, international and cultural development of the state.

Key words: *addressee, author, birch bark letters, carriage, chase, communicative situation, the Ipatsky Chronicle, Kievan Rus', parchment, postal institutions, pysalo (stylus), service of military alert, system of carriages, yam, yamskaya chase.*

УДК 784(477):929Пашкевич(045)

Н. Л. Рєгєша

МУЗИЧНА ТВОРЧІСТЬ АНАТОЛІЯ ПАШКЕВИЧА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПІСЕННОЇ СПАДЩИНИ

У статті розглянуто творчий доробок видатного українського композитора, диригента й хормейстера Анатолія Пашкевича (1938–2005). У хронологічній послідовності визначено основні етапи його роботи у кількох відомих мистецьких осередках (Черкаському, Волинському, Чернігівському народному хорі), проаналізовано авторські методи аранжування, гармонізації та обробки народних пісень.

Ключові слова: *А. Пашкевич, народна пісня, Черкаський народний хор, Волинський народний хор, Чернігівський народний хор.*

Ім'я українського композитора Анатолія Максимовича Пашкевича (1938–2005) стало добре знаним в Україні ще за радянських часів, коли вперше прозвучали його пісні «Мамина вишня», «Степом, степом...», «Хата моя, біла хата» та ін. Не лише самобутній пісняр, а й талановитий хормейстер, А. Пашкевич своєю творчістю визначив вектори розвитку вітчизняного народно-хорового мистецтва, поряд з іншими корифеями музичної сцени доклав чимало зусиль, щоб зробити цей вид музикування одним з найпопулярніших в Україні. Глибокий мистецтвознавчий інтерес до пісенної спадщини Анатолія Пашкевича, і водночас її недостатня вивченість обумовили актуальність дослідження за даною темою. Метою даної наукової розвідки став аналіз композиторської та хормейстерської діяльності А. Пашкевича, визначення

особливостей його авторських методів аранжування, гармонізації та обробки народних пісень.

Аналіз наукових джерел доводить, що значний пласт інформації про життя і творчість А. Пашкевича можна віднайти у вітчизняних періодичних виданнях. Передусім на увагу заслуговують спогади та коментарі представників художньої інтелігенції другої половини ХХ століття, які були особисто знайомі з композитором: А. Авдієвський [13], М. Кириченко, Р. Кириченко [8], Т. Костановська-Пашкевич [6], В. Костенко [7–9], Є. Крикун [8], В. Мельниченко, С. Носань [9–10], І. Сльота [13] тощо. Важливі факти до біографії музиканта можна зустріти в його мемуарах («Мамина вишня: оповіді про дитинство», Київ, 1994) [12], а також у статтях культурних оглядачів П. Андрійчука [1], В. Безуглого [4], С. Данилова [5]. Варто зауважити, що незважаючи на великий масив накопичених відомостей, наукової монографії про особистий і творчий шлях пісняра, на жаль, поки не було написано.

Народився Анатолій Пашкевич у 1938 році, в селі Довбиш Баранівського району на Житомирщині. За його власними спогадами, шлях у велике мистецтво розпочався для нього з таського баяна, який у важкі повоєнні роки був неабиякою цінністю навіть для професійних музикантів. Зрозумівши, що їх непосидючий і впертий син серйозно «захворів на музику», а трофейна скрипуча гармошка-«вінка» вже не влаштувала хлопця, батьки наважилися продати єдину корову аби купити Анатолію справжній музичний інструмент. Згодом не пожалкували: з тим баяном він вивчив самотужки найскладніші твори (в тому числі й класичні), з ним написав не один пісенний шедевр [9].

Не можна сказати, що фахова освіта А. Пашкевича була ґрунтовною: після невдалої спроби вступити до Київського музичного училища ім. Р. Глієра, він записався на Всесоюзні курси підготовки керівників художньої самодіяльності у м. Новоград-Волинську, згодом навчався заочно у Всесоюзному будинку народної творчості у Москві. Підкреслимо, що не маючи базової хормейстерської освіти, Пашкевич у подальші роки неодноразово ставав учителем для багатьох власників престижних дипломів.

Значна частина творчої біографії Анатолія Пашкевича пов'язана з Черкаським державним українським народним хором (за часів роботи в ньому музиканта отримав звання «Заслуженого хору Української РСР»). До Черкас він перебрався 1965 року на запрошення А. Авдієвського, де понад рік працював хормейстером. Протягом 1967–1973 років обіймав посаду художнього керівника творчого осередку. Саме тут сповна розкрився самобутній талант Пашкевича – диригента і композитора, який зумів підняти хор на більш високий щабель хорового мистецтва, збагативши тим самим мистецьку палітру Шевченківського краю [10]. Керівник національного заслуженого академічного народного хору України ім. Г. Верьовки, А. Авдієвський згодом споминав: «Музичний талант у Анатолія Пашкевича проявлявся, як унікальний дар Божий. Він був неперевершеним мелодистом – настільки просякнутим національним елементом у музиці, народною піснею, що й особиста творчість його мала характер пісенного фольклору. Таке явище притаманне людям, напрочуд неординарно обдарованим. Він робив обробки народних пісень, але, по суті, ці обробки були його власними оригінальними творами...» [13].

Безсумнівно, музичний успіх А. Пашкевича спирався на його професійний підхід до роботи. В одному із своїх інтерв'ю він пригадував, як самотушки, пішки або на мотоциклі об'їздив майже весь Черкаський край у пошуках нового репертуару. «Назбиравши, скажімо, п'ять-десять пісень, – коментував свої спогади митець, – одну-дві з них включали до репертуару хору. І якщо нова річ схвально сприймалася

колективом і привертала увагу людей, то такі пісні «йшли в народ», і мені ніколи не було соромно за них. Найпершою моєю обробкою народної пісні була «Ой вербо, вербо», яка й нині звучить в Черкаському хорі. Її, а також ще кілька пісень, я записав з голосу Марії Олійник у селі Лозоватка Шполянського району...» [13].

За часів роботи А. Пашкевича в Черкаському народному хорі відбулося знайомство композитора з талановитим українським поетом Дмитром Луценком. Своє творче побратимство обидва митці скріпили творами, що згодом увійшли до золотого пісенного фонду України. Серед них: «Ой ти, ніченько», «Пісня про Черкащину», «А мати ходить на курган», «Україно моя», «Любисток», «Батькове серце», «Гуси летіли», «Хата моя, біла хата» тощо. Солітка хору – Раїса Кириченко – згадувала: «Сонячний осінній день. Під час репетиції Черкаського народного хору Анатолій Пашкевич познайомив нас з поетом із Києва Дмитром Луценком. Вийшов і став перед хором невисокий, статечний чоловік з блакитними очима. Коли читав свої вірші, то якось одразу помолодшав, заіскрився і нас зачарував. Потім Анатолій Пашкевич сказав, що розучуватимемо нову пісню «Ой ти, ніченько». І мені пощастило бути її солісткою. Пісня одразу всім сподобалась і полетіла легкокрилим птахом над Україною...» [13].

Підкреслимо, що окрім широковідомих творів з повним або частковим авторством, у А. Пашкевича було близько двох десятків пісень, причетність до яких він не намагався декларувати: вони сприймалися як народні і нерідко так само оголошувалися під час концертів або записів. «З Черкас розлого полилася пісня «Летіла зозуля», – споминав А. Пашкевич. – Написав її десь у 1966 році. Рая Кириченко завше співала її як народну пісню, та й на телестудії так оголошували. «Ой не плавай, лебедоньку», «Ой гоп, черевички» – тут і музика моя, і текст. А скільки інших пісень пішло в народ – «Ой цвіте, цвіте біла вішенька», «Сама собі дівчина здивувалася», «Ой летіла пава», «Ой журавко, журавко», «Дошкік накрапає», «У дівчини Василя» – всі вони написані наприкінці 1960-х напочатку 1970-х років...» [13]. Щоб зрозуміти чому пісні А. Пашкевича так часто приписували народові, варто знати, що в роботі над створенням музики композитор шукав не лише оригінальну мелодію. Він домагався, щоб своїм метроритмом, розпівом вона максимально наближувалася до народної, зливалася з нею або розчинялася в ній.

Легендарною стала у виконанні Черкаського народного хору пісня-реквієм А. Пашкевича «Степом, степом...» на слова поета Миколи Негоди. Тема війни для композитора завжди була співзвучна темі любові до рідної землі.

Не можна не зацентувати, що опинившись у благодатній на творчість землі Черкащини, Анатолій Пашкевич не залишив поза увагою збірку Василя Симоненка «Тиша і грім», яка була написана поетом саме під час роботи в Черкасах. Так з'явилася кантата «Лебеді материнства». Вихоплюючи з поезії Симоненка наймелодійніші строфи, Пашкевич, на відміну від більшості інших своїх творів, нічого не міняв і не виправляв у первинному тексті автора. Імовірно, тому, цю високу поезію, вдало вплетену в музику, народ одразу сприйняв за свою. Цей твір звучить як заповіт кожному українцю, набуваючи водночас і національного характеру, і загальнолюдського значення [5]. Божим провідінням сталося так, що Анатолій Пашкевич помер 8 січня 2005 року, як раз на день народження поета. Друзі поховали його поряд із Симоненком в Черкасах, бо вважали, що була в них одна на двох любов до України, яка вилася у спільну творчість [6].

Але то буде пізніше. У 1978 році А. Пашкевич очолив Волинський народний хор в Луцьку. Саме в цей період з'явилася одна чи з найневідоміших його пісень – «Мамина вишня». Слід відзначити, що в кожного з її авторів і виконавців було чимало спогадів, пов'язаних із «вишнею» дитинства. І всі вони цілком походили для

фундаменту пісні і, врешті-решт, допомогли їй піднятися над іншими музичними творами. Заслужений артист України Микола Кириченко згадував: «Ще коли в Черкасах обговорювалася ідея пісні, Рая [Кириченко] розповіла про свою маму, про рідний дім на Полтавщині. Поет написав перший варіант віршу, приїхав і показав. Переписував рядки рази три, бо Рая до текстів дуже прискіпливо ставилася. Водночас Пашкевич працював над піснею в Луцьку, а в Києві вони з Луценком її завершували. Спочатку пісню виконали солістки Черкаського хору Ольга Павловська і Євгенія Крикун. З часом «Вишня» прижилася і у виконанні Раї...» [8].

Варто зауважити, що працюючи над тим чи іншим твором, А. Пашкевич мимоволі створював навколо себе певну творчу інтригу, оскільки не думав, кому і як більше догодити, а переймався лише тим, як зробити пісню найкращою, досконалою. Він придумував, бувало, десятки мелодійних ходів, ритмічних малюнків, готовий був з автором без кінця шліфувати кожне поетичне слово, щоб щільніше підігнати його до мелодії. І пробував новий твір з різними, а не домовленими заздалегідь виконавцями. Це був непередбачуваний, стихійний, а не академічно вивірений процес. Можливо, з точки зору творчої етики, такі обставини співпраці не були в рівній мірі сприятливими для обох партнерів. Втім, ніхто і ніколи не ображався на композитора, бо насамперед цінував непересічний талант цього унікального самородка [8].

Чи не найяскравіші враження від створення «Маминої вишні» залишилися у дружини поета Дмитра Луценка. Вона споминала: «Реве та стогне дзвінкоголосий рояль... Вже глибока ніч, а чутливий до найменшої неточності музикант все ще не задоволений своїм творінням. Важко уявити, але факт, що до цієї пісні було написано майже двадцять музичних варіантів! Завдяки натхненній спільній творчості поета і композитора й народився твір, який з часом Василь Юхимович назвав «новітньою українсько-соборною піснею». Дмитро написав перший варіант віршу під впливом розповіді Анатолія, як напередодні смерті його мама сказала, що відійде в інший світ, коли зацвітуть її тюльпани. І ось поспішав музикант додому, щоб побачити, обійняти неньку... Підходить до стежки, що веде до будинку. А по обидва боки її – пишні, густі червоні тюльпани, що розквітли за одну ніч. І вдарило в груди різко й боляче! Обпекли його душу розжареним вугіллям ті улюблені мамині квіти... Вмирала мама... Урочисто палахкотіли тюльпани, проводжаючи в останню дорогу неньку... Поет розповідав, що в їхньому селі на Полтавщині говорили: вареники не «з вишнями», а «з ягодами». Мабуть, з поваги до цього гарного дерева – прикраси кожного саду і виникла ідея пісня...» [8].

1985 року Анатолій Пашкевич отримав звання народного артиста України та ордена «За заслуги» III ступеня. В 1989 році на запрошення Чернігівського обласного управління культури музикант переїхав до Чернигова, щоб очолити місцевий народний хор. «Північна столиця України поетично зустріла композитора холодним осіннім дощем, – пригадувала дружина пісняра, Тетяна Костановська-Пашкевич. – Сріблясті краплини вперто бубоніли по валізі, черевиках, шкіряному плащу, вибиваючи ритм якоїсь нової мелодії. Пізніше ця мелодія переросла в кантату «Чернігівські дзвони», написану Пашкевичем в міській лікарні без жодного музичного інструменту. В лікарню Анатолій потрапив, дякуючи тому ж дощеві, отримавши запалення легенів. Потім кантата «Чернігівські дзвони» увійшла до нової програми Чернігівського народного хору і стала початком творчості композитора на Чернігівщині...» [6].

Могутня зрілість композиторського таланту А. Пашкевича проявилася й в інших масштабних формах: фольк-опері «Блудний син», лібретто до якої написав сам композитор за твором німецького письменника Германа Пуштфера, та ораторія «Крик попелу» на літературний текст О. Богачука. Слід визнати, що музикант досить

самокритично і первною мірою безжально ставився до своїх нових творів ще в процесі роботи над ними. Ніколи не нав'язував їх хористам, обов'язково радився, випробував різні варіанти, експериментував. Вокалісти Чернігівського хору пригадували: «Коли Анатолій Максимович приносив на репетицію якусь нову річ для розучування, ми зазвичай не могли стримувати емоцій. Довго працювали, «переварювали», осмислювали. Він з нами обов'язково радився: «Дівчата, вам сподобалося чи ні?». Якщо пісня не зачіпала нас – одразу відкидав її і ми ніколи не поверталися до неї...» [13].

За спогадами сучасників, щедрий, принциповий, але й конфліктний, А. Пашкевич ніколи не вписувався в комфортні рамки життєвих умовностей. Він не міг і не хотів лицемірити заради особистої вигоди, а тому був незручним у відносинах з чиновниками. Музикант не вмів і не хотів «нести» себе назустріч славі, пробиваючи ліктями шлях до нагород, визнань і матеріального достатку. Йому не давало спокою все показне і штучне. Пісняр завжди тягнувся до тих, хто, можливо, і не знав його як автора прославлених пісень, але хотів їх слухати.

Анатолій Пашкевич був бунтарем у душі, і з ним було нелегко. Не можна сказати, що атмосфера стародавнього Чернігова, де він прожив майже всі останні роки свого життя, була суцільно благодатною для творчості художника та його колективу. Композитор не переставав воювати з чиновниками, захищаючи пісню, виплеканий ним колектив, його право співати і жити в нормальних умовах. Іноді це було наївно, але завжди – правдиво і щиро. Боротьба ця виснажувала і часто була нерівною. Але завжди перемагав талант, авторитет майстра [10].

Скрізь, де працював на пісенно-хоровій ниві А. Пашкевич – чи то в Черкасах, Києві, Луцьку, Чернігові – навколо нього гуртувався осередок високих професіоналів, поставали неповторні хорові колективи. На питання поставлене музикантові одного разу: «Де Вам, найкраще живеться і працюється: у Житомирі, Черкасах, Луцьку чи Чернігові?» – Він не замислюючись відповідав: «В Україні!» [4]. Анатолій Пашкевич любив Україну. Життєвим кредо для нього стали слова улюбленого поета Василя Симоненка, звернені до України: «Все одне те щастя по краплині я тобі закоханням віддам...» [10].

Таким чином, Анатолій Пашкевич глибоко національний композитор. Сьогодні важко уявити українську музичну культуру без його творів: «Мамина вишня», «Пісня Волині», «Пісня про хліб», «Довженкова земля» та інших. Пісняр був неперевершеним мелодистом: багато його робіт на вірші українських поетів інколи помилково вважаються народними («Гуси летіли», «Ой я маю чорні брови», «Ой не палавай лебідонько» тощо). Окремою сторінкою композиторської роботи А. Пашкевича стали аранжування, гармонізації та обробки українських народних пісень. Він не просто адаптував їх для можливостей хорового колективу, а вишукував нову звукову палітру, яка по-іншому розкривала народний витвір. Пашкевич – хормейстер умів безпомилково знаходити «нервові центри» пісні, і натискаючи на них, вигравав на найтонших струнах людських душ – як слухачів, так і виконавців. Його хори не були чисельними, однак за інтенсивністю і динамізмом вони не поступалися велелюдним капелам, бо диригент працював з кожним співаком і умів домогтися максимуму можливого. Творчий доробок А. Пашкевича, безумовно, вимагає глибоко історико-мистецтвознавчого розгляду з подальшим оприлюдненням отриманих результатів в монографіях, присвячених вивченню вітчизняного хорового мистецтва.

Список використаної літератури

1. Андрійчук П. Анатолій Пашкевич як явище в українській пісенній творчості / П. Андрійчук // Народна творчість та етнографія. – 2005. – № 4. – С. 63–66 ;

Andriichuk P. Anatolii Pashkevych yak yavysheche v ukrainskii pisennii tvorchosti / P. Andriichuk // Narodna tvorchist ta etnografii. – 2005. – № 4. – S. 63–66.

2. Анатолий Максимович Пашкевич 1938 - 2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lib.zt.ua/ua/outstanding/node/238> ; Anatolii Maksymovych Pashkevych 1938 – 2005 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.lib.zt.ua/ua/outstanding/node/238>

3. Анатолий Пашкевич [Електронний ресурс] // Золотий фонд української естради. – Режим доступу : <http://www.uaestrada.org/kompozitori/pashkevych-anatolij> ; Anatolii Pashkevych [Elektronnyi resurs] // Zoloty fond ukrainskoi estrady. – Rezhym dostupu : <http://www.uaestrada.org/kompozitori/pashkevych-anatolij>

4. Безуглый В. Анатолий Пашкевич был равнодушен к славе / В. Безуглый // Украинский вестник. – 2011. – 6 декабря ; Bezuglyu V. Anatoliy Pashkevich byl ravnodushen k slave / V. Bezuglyu // Ukrainskiy vestnik. – 2011. – 6 dekabrya

5. Данилов С. Поет Василь Симоненко і композитор Анатолий Пашкевич побраталися в пісні [Електронний ресурс] / С. Данилов // Прес-Центр. – 2012. – 8 січня. – Режим доступу : <http://pres-centr.ck.ua/print/news-23199.html> ; Danylov S. Poet Vasyl Symonenko i kompozytor Anatolii Pashkevych pobratalsia v pisni [Elektronnyi resurs] / S. Danylov // Pres-Tsentr. – 2012. – 8 sichnia. – Rezhym dostupu : <http://pres-centr.ck.ua/print/news-23199.html>

6. Костановська-Пашкевич Т. Анатолий Пашкевич. Він так любив... [Електронний ресурс] / Т. Костановська-Пашкевич // Департамент культури і туризму, національностей та релігій Чернігівської обласної державної адміністрації. – Режим доступу : <http://www.cult.gov.ua/blog/2008-02-11-112> ; Kostanovska-Pashkevych T. Anatolii Pashkevych. Vin tak liubiv... [Elektronnyi resur] / T. Kostanovska-Pashkevych // Departament kultury i turyzmu, natsionalnosti ta relihii Chernihivskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii. – Rezhym dostupu : <http://www.cult.gov.ua/blog/2008-02-11-112>

7. Костенко В. Баллада о солдатах. Легендарную песню «Степом, степом...» однажды сравнили с произведением Кобзаря [Електронний ресурс] / В. Костенко // Зеркало недели. – 2008. – 14 марта. – Режим доступа : https://zn.ua/CULTURE/ballada_o_soldatah_legendarnuyu_pesnyu_stepom_stepom_odnazhdy_sravnil_s_proizvedeniem_kobzarya.html ; Kostenko V. Ballada o soldatakh. Legendarnuyu pesnyu «Stepom, stepom...» odnazhdy sravnili s proizvedeniem Kobzarya [Elektronnyy resurs] / V. Kostenko // Zerkalo nedeli. – 2008. – 14 marta. – Rezhim dostupa : https://zn.ua/CULTURE/ballada_o_soldatah_legendarnuyu_pesnyu_stepom_stepom_odnazhdy_sravnil_s_proizvedeniem_kobzarya.html

8. Костенко В. «Знову наснилось дитинство»: Як в Україні виросла «Мамина вишня» [Електронний ресурс] / В. Костенко // Дзеркало тижня. – 2008. – 29 лют. – Режим доступу : https://zn.ua/CULTURE/znovu_nasnylos_ditinstvo_kak_v_ukraine_vyros_la_mamina_vishnya.html ; Kostenko V. «Znovu nasnylos dytynstvo»: Yak v Ukraini vyrosla «Mamina vyshnia» [Elektronnyi resurs] / V. Kostenko // Dzerkalo tyzhnia. – 2008. – 29 liut. – Rezhym dostupu : https://zn.ua/CULTURE/znovu_nasnylos_ditinstvo_kak_v_ukraine_vyros_la_mamina_vishnya.html

9. Костенко В. «Степом, степом...» лунатиме щороку [Електронний ресурс] / В. Костенко // Україна молода. – 2007. – 23 травня. – Режим доступу : <http://umoloda.kiev.ua/number/920/171/33501> ; Kostenko V. «Stepom, stepom...» lunatyme shchoroku [Elektronnyi resurs] / V. Kostenko // Ukraina moloda. – 2007. – 23 travnia. – Rezhym dostupu : <http://umoloda.kiev.ua/number/920/171/33501>

10. Мельниченко В. Анатолий Пашкевич – самобутній і неповторний майстер хору [Електронний ресурс] / В. Мельниченко // Черкаська обласна організація Національної

спілки краєзнавців України. – Режим доступу :
http://nsku.ck.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=144:2013-02-05-11-31-29&catid=16:2010-12-16-01-28-37&Itemid=10 ; Melnychenko V. Anatolii Pashkevych – samobutnii i nepovtorni maister khoru [Elektronnyi resurs] / V. Melnychenko // Cherkaska oblasna orhanizatsiia Natsionalnoi spilky kraieznavtsiv Ukrainy. – Rezhym dostupu :
http://nsku.ck.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=144:2013-02-05-11-31-29&catid=16:2010-12-16-01-28-37&Itemid=10

11. Мельниченко, В. М. 50 піснених літ / В. М. Мельниченко, С. Л. Носань. – Черкаси : Вертикаль, 2007 – 56 с. ; Melnychenko, V. M. 50 pisennykh lit / V. M. Melnychenko, S. L. Nosan. – Cherkasy : Vertykal, 2007 – 56 с.

12. Пашкевич А. Мамина вишня : оповідання. Для середнього та старшого шкільного віку / А. Пашкевич; худ. О. Юдіна. – Київ : Веселка, 1994. – 94 с. ; Pashkevych A. Mamyna vyshnia : opovidannia. Dlia serednoho ta starshoho shkilnoho viku / A. Pashkevych; khud. O. Yudina. – Kyiv : Veselka, 1994. – 94 s.

13. «Якщо мої пісні сприймають як народні, значить, працюю не марно...» : [А. Пашкевич] // Зоря Полтавщини. – 2009. – 20 лют. – С. 4 ; «Iakshcho moi pisni spryimaiut yak narodni, znachyt, pratsiuu ne marno...» : [A. Pashkevych] // Zoria Poltavshchyny. – 2009. – 20 liut. – S. 4

Стаття надійшла до редакції 24.08.2017

N. Regesha

MUSIC CREATIVITY OF ANATOLIY PASHKEVICH AS A COMPONENT OF THE NATIONAL SONG HERITAGE

The article reviews the creative work of the outstanding Ukrainian composer, conductor and choirmaster Anatolij Pashkevich (1938–2005). The song heritage of the musician and, at the same time, the lack of the study of his creativity is of profound interest and it leads to the relevance of the study on this topic. The aim of this article is the analysis of A. Pashkevich's creativity as a composer and a chorus master; the author of the article determines the peculiarities of A. Pashkevich's methods of arranging, harmonizing and processing folk songs. The methodology of the article involves the use of the following culturological methods: general-historical (method of selection and analysis of material), analytical (logical systematization of facts), biographical (analysis of the way of life). The scientific novelty of the article is to identify the peculiarities of Anatolij Pashkevich's musical creativity, which is an important part of the national song heritage.

In the article we determine, in the chronological sequence, the main stages of the conductor's work in several well-known artistic centres (Cherkasy, Volyn, Chernihiv folk choirs) and analyse the author's methods of arranging, harmonizing and processing folk songs. It is proved that the musician not only adapted the songs for choral ensembles, but also sought a new sound palette that otherwise revealed folk musical composition. A separate page in the creative biography of the composer is linked with the works written on the words of such famous domestic poets as Nikolay Negro, Vasyl Symonenko, and Dmitry Lutsenko.

We found out that besides well-known works with full or partial authorship, A. Pashkevich had about two dozen songs; and he did not try to declare the participation in the production of these works, they were perceived as folk ones, which was often announced during concerts or recordings. We established that the maturity of A. Pashkevich's talent as a composer, in addition to small musical forms, manifested itself in the folk opera “The Prodigal Son” and the oratorio “Ashes Cry” on the literary text of Alexander Bogachyuk. His choruses were not numerical, but in

intensity and dynamism, they did not yield much to the people's chapels, because the conductor often used an individual approach to work and worked with each singer separately.

Key words: folk song, Cherkasy folk choir, Chernigiv folk choir, A. Pashkevich, Volyn folk choir.

УДК 130.2:929Віко

Ю. С. Сабадаш

КУЛЬТУРОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ТЕОРЕТИЧНОГО ДОРОБКУ ДЖАМБАТТІСТА ВІКО

Розглянуто трансформацію гуманістичних ідей, що була пов'язана з процесом розкладу ренесансного гуманізму, внаслідок чого світогляд людини втратив колишню цілісність, але зумів усвідомити внутрішню суперечливість буття, людського життя та світобудови в цілому.

Зазначено, що праця Дж. Віко «Засади нової науки про загальну природу націй» зробила значний внесок у розроблення італійської моделі «витончених мистецтв», а також підняла на принципово новий рівень розвитку гуманістичне світосприйняття.

Наголошено, що історизм філософського кредо Віко дозволив йому вагомо збагатити скарбницю багатьох гуманітарних наук та виробити низку наукових поглядів на загальні проблеми розвитку культури.

Ключові слова: гуманізм, епоха Відродження, Дж. Віко, міф, культурний плюралізм.

Сучасники епохи Ренесансу навряд чи могли б припустити, що розквіт культури Відродження в Італії зміниться періодом феодальної реакції. Відомий дослідник епохи Відродження в Італії О. Ф. Лосев датує початок спаду другою половиною XV ст., а XVIII ст. стало періодом найглибшої кризи. Таку саму ж точку зору поділяють і автори «Історії Італії» [1]. Слід мати на увазі, що це не було випадковістю, а явилось результатом цілої низки несприятливих внутрішніх і зовнішніх факторів, як економічних, так і політичних. Духовна атмосфера в Італії у XVII ст. була обумовлена Тридентським собором, який проголосив торжество католицької реакції, а також встановленням іспанського панування на більшій території Італії. Пізніше у суперництво з Іспанією вступає Австрія, і в першій половині XVIII ст. Італія стає ареною боротьби. В обстановці реакції і національного занепаду загострюється криза ренесансного гуманізму; результатом цього процесу було переорієнтування людини у світі, формування нових уявлень у філософії, в науці, у сфері художнього, в естетиці.

Найвидатнішою подією початку XVIII ст. в Італії, вважаємо, появу роботи Джамбаттіста Віко (1668–1744) «Засади нової науки про загальну природу націй» (1725) [2]. В цій роботі Віко, протиставляючи загальний розум індивідуальному, висунув ідею об'єктивного характеру історичного процесу. Виходячи з того, що пізнати ми можемо тільки те, що ми робимо, Віко вважав історичну науку свідомістю людства про власні діяння. Ця робота Дж. Віко зробила значний внесок у розроблення італійської моделі «витончених мистецтв», а також підняла на принципово новий рівень розвитку гуманістичне світосприйняття.

Основна культурологічна та естетична ідея цієї книги полягає в тому, що уява поета являє собою природний відбиток дитинства людства і тому потрібно розуміти і шанувати